

delovna mesta. To je neobičajno, saj se številne pomembne odločitve o izbiri tehnik dela s človeškimi gametami, tehnikah osemenitve, izboru zarodkov za prenos v maternico ali shranjevanju (zamrzovanje gamet, zarodkov ali tkiv jajčnika ali moda) sprejemajo prav v laboratoriju za OBMP.

Slovenske embriologe velja pohvaliti, da so se v preteklosti samoiniciativno prijavljali na izpit ESHRE (nižji nivo). Precej jih je ta certifikat (Clinical Embryologist) uspelo pridobiti. Žal pa ta izpit pri nas uradno ni priznan. Embriologom, ki so ga pridobili, se pri napredovanju ne prizna, kar nove generacije embriologov odvrača, da bi se zanj odločale. Certifikat iz ekspertnega nivoja (Senior Clinical Embryologist) imata vodji laboratorijev za OBMP na obeh klinikah. Obe vodji sta tudi habilitirana izredna profesorja za področje biologija celice na MF Ljubljana. Zaradi vsebinsko najbolj sorodnega področja s klinično embriologijo se je v Slovenskem društvu za reproduktivno medicino izoblikoval predlog, da bi bilo treba ustrezno urediti področje izobraževanja s področja reproduktivne embriologije tudi v Sloveniji.

Za izobraževanje bi bilo treba pooblastiti Univerzo v Ljubljani oz. Inštitut za biologijo celice na MF Ljubljana. Menimo, da je treba urediti izobraževanje in status kliničnih embriologov z organizacijo podiplomskega specialističnega programa

izobraževanja iz klinične embriologije po vzoru specializacije iz laboratorijske medicinske genetike.

Ali nista 40 let uspešnega delovanja in 6 milijonov rojenih otrok po OBMP dovolj dobra razloga, da bi se klinična embriologija tudi uradno uveljavila v medicini? V številnih evropskih državah se je že. Se bo tudi v slovenski medicini, ki se v domačem in tujem prostoru ponaša z dobrimi kliničnimi rezultati OBMP?

Tudi na področju izobraževanja ginekologov za potrebe reproduktivne medicine ima Slovenija samosvojev način. V državah EU in tudi pri naših sosedih se za delo na področju reproduktivne medicine zahteva triletni subspecialistični študij. Pri nas za to področje še ni zahtevanega specializiranega izobraževanja. To je presenetljivo, saj sta akreditacijo za organizacijo izobraževanja na področju reproduktivne medicine, ki jo podeljuje UEMS/EBCOG/ESHRE, za obdobje 5 let uspeli pridobiti obe kliniki (Maribor drugič in Ljubljana prvič). Pri tem se obvezujeta uskladiti obseg izobraževanja z evropskimi standardi. Obe sta ob podelitvi akreditacije dobili tudi nalogo, da v naslednjem 5-letnem obdobju odpravita pomanjkljivost izobraževanja na področju ginekološke endokrinologije, andrologije, načrtovanja družine, menopavze in temeljnega raziskovalnega dela.

Za tiste evropske države, ki ne uspejo pripraviti lastnega sistema

ustreznega izobraževanja s področja reproduktivne medicine, je ESHRE omogočil sistem izobraževanja in izpit za reproduktivne ginekologe. Tudi tega je mogoče opraviti enkrat letno v času letnega kongresa ESHRE. Doslej se ga ni udeležil še nihče od mladih ginekologov iz Slovenije.

Verjetno bo tudi na področju izobraževanja ginekologov iz reproduktivne medicine treba nekaj ukreniti, če želimo obdržati korak s stroko v evropskem prostoru. Za to ni druge poti kot »Izobraževanje, izobraževanje in le izobraževanje, danes bolj kot kadarkoli« (Andersen in sod. Mol. Hum. Reprod. 24: 426-9, 2018).

Ob koncu še čestitke laboratorijskim kolegom ob mednarodnem dnevu kliničnih embriologov.

Na kongresu je predsednik ESHRE Roy Farquharson posebej izpostavil prispevek prof. Kovačiča. Izr. prof. dr. Borut Kovačič, univ. dipl. biol., je habilitiran za področje biologija celice na MF v Ljubljani, je klinični embriolog s certifikatom ESHRE in vodja Laboratorija za OBMP v UKC Maribor. Prof. Kovačič je tudi član izvršnega odbora ESHRE, vodja odbora ESHRE za certificiranje kliničnih embriologov, koordinator vseh certifikacijskih programov v ESHRE, član odbora ESHRE in inšpektor za certificiranje dobre klinične prakse v evropskih centrih za OBMP.

8. raziskovalni dan Ortopedske bolnišnice Valdoltra in srečanje Vertebrološkega združenja Slovenije

Prof. dr. Ingrid Milošev, univ. dipl. inž., Ortopedska bolnišnica Valdoltra

V Ortopedski bolnišnici Valdoltra (OBV) smo 15. junija 2018 organizirali 8. raziskovalni

dan bolnišnice skupaj s srečanjem Vertebrološkega združenja Slovenije. Na dogodku so bili

predstavljeni strokovni in raziskovalni izsledki sodelavcev OBV in zunanjih strokovnjakov. Predavatelji so predstavili naj-novejša spoznanja, smernice in

rezultate kliničnih študij in temeljnih raziskav na področju ortopedije, nevrokirurgije, fizioterapije in ostalih področij, povezanih z ortopedijo. Letošnje srečanje smo organizirali Urban Slokar, dr. med., dr. Janez Mohar, dr. Nikša Hero in prof. dr. Ingrid Milošev. Dogodka se je udeležilo 136 slušateljev in predavateljev. Raziskovalni dan je že tradicionalni dogodek v naši bolnišnici, kjer lahko predstavimo izsledke študij, v katerih so vključeni sodelavci znotraj in zunaj naše bolnišnice.

Predstavljenih je bilo 33 zanimivih prispevkov, 29 predavanj in 4 posterji. Kot že nekaj let zapored, je bil letošnji dogodek razdeljen na dva dela. Prvi del je bil posvečen srečanju Vertebrološkega združenja Slovenije, kjer se je s prispevki predstavilo osem predavateljev, in sicer iz Ortopedske bolnišnice Valdoitra (OBV), Univerzitetnega kliničnega centra (UKC) v Ljubljani, Univerzitetnega kliničnega centra v Mariboru, Splošne bolnišnice Celje (SBC) in MOOR ortotike in protetike. Predstavljenih je bilo nekaj zelo kompleksnih pristopov in načinov zdravljenja obolenj hrbtenice. Sodelavci UKC Ljubljana so primerjali načine oskrbe zloma zoba drugega vratnega vretenca, ki je pri starejših od 65 let najpogostejši zlom vratne hrbtenice in se lahko zdravi konservativno ali operativno. V UKC Maribor in SBC so analizirali klinične rezultate uporabe različnih vsadkov za zatrditev oz. fuzijo pri sprednji vratni discektomiji kot standardnem zdravljenju prolapsov vratnega intervertebralnega diskusa in degenerativnih obolenj hrbtenice. Timsko sodelovanje med zdravniki ortopedi, fizioterapevti, fiziatrji iz OBV in inženirji ortotike in protetike omogoča multidisciplinarno obravnavo in dosega dobre rezultate pri pacientih z idiopatsko skoliozo in tudi z Loeys-Dietzovim sindromom (LDS). LDS je avtosomno dominantno genetsko obolenje vezivnega tkiva, ki povzroča močno deformacijo hrbtenice. Predstavljenih je bilo tudi nekaj

zelo kompleksnih primerov, kot so hordom klivusa, leiomiosarkom hrbtenice, kongenitalna skolioza zaradi motnje formacije vretenca L5, stenoza spinalnega kanala in istmična spondilolisteza.

V drugem delu srečanja je med 24 zanimivimi prispevki, ki so bili predstavljeni zdravnikom z različnih področij, farmacevtom, fizioterapevtom, osebjem zdravstvene nege in drugim zdravstvenim delavcem, največ zanimanja s strani strokovne in laične javnosti pritegnilo predavanje dr. Janje Zupan, mag. farm., s Fakultete za farmacijo Univerze v Ljubljani. Dr. Zupanova je predstavila najnovejše izsledke raziskav s področja klinične uporabe matičnih celic, katerim mnogi, zaradi obetavnih rezultatov temeljnih raziskav na živalih, pripisujejo precej večjo vlogo pri zdravljenju obolenj na sklepih, kot jo dokazujejo trenutne študije. Posebne pozornosti je bilo deležno tudi predavanje dr. Borisa Lestana iz UKC Ljubljana o predpisovanju imunomodulirajočih zdravil med načrtovanimi kirurškimi posegi, kar je izrednega pomena pri bolnikih z revmatoidnim artritisom. Tematike, ki so jih predstavili sodelavci OBV, lahko razdelimo na nekaj glavnih področij.

Na področju endoprotetike (zdravljenje s kolenskimi, kolčnimi, ramenskimi in drugimi vsadki) smo se seznanili z nekaterimi novimi operativnimi pristopi, zlasti na področju sklepov rame, komolca in gležnja. Predstavljeni so rezultati talo-navikularne (TN) artrodeze z dorzalno zaklepno ploščo za zdravljenje končne stopnje obrabe TN-sklepa, kot tudi zdravljenje z zatrditvijo sklepa stopala z interpozicijsko artroplastiko s tkivnim ogrođjem iz polilaktata. Ramenska preplastitvena proteza se je izkazala kot učinkovita metoda zdravljenja omartroze z dobrimi kliničnimi rezultati in majhnim deležem revizijskih posegov. Tudi pri obravnavi kontrakture komolca smo poročali o uspešni uporabi tehnike odprte atrolize. Pri totalnih endoprotezah komolca pa je bila opažena višja

stopnja okužbe kot pri ostalih sklepih, kar je skladno s svetovno literaturo in je verjetno posledica tanjšega meh-kotkivnega pokrova ter večjega odstotka pacientov z revmatoidnim artritisom. Pri artroplastiki večjih sklepov, kolka in kolena, smo analizirali dolgoletno preživetje totalnih protez kolena na osnovi svetovnih registrov artroplastike in našega Registra artroplastike Valdoitra. Kumulativno desetletno preživetje je 95–96,5 %. Analizirali smo tudi optimalen položaj tibialne in femoralne komponente pri artroplastiki kolena, kjer nevtralna mehanska os zaenkrat ostaja kirurški cilj. Posebno zanimiva študija se izvaja v sodelovanju z Onkološkim inštitutom v Ljubljani, kjer opazujemo, ali obstaja možnost povečanega tveganja raka pri pacientih z vstavljeno totalno endoprotezo kolena. Tveganje raka je primerljivo s slovensko populacijo. Nekaj let nazaj smo začeli pri artroplastiki kolka uporabljati neposreden sprednji pristop, ki je sicer tehnično zahteven, ampak omogoča hitrejšo rehabilitacijo in 330 pacientov je zelo zadovoljnih. Pomembnost zgodnje vadbe za moč in senzorično-motorične vadbe je bila izpostavljena kot osnovna za vzpostavitev učinkovitega standardiziranega protokola vadbe po vstavitvi totalne proteze kolka, ki bi lahko bil dostopen vsem pacientom.

Na področju artroskopije je bila predstavljena vrsta novih pristopov in postopkov ter analiza dosedanjih. Primarna rekonstrukcija sprednje križne vezi (ACL) je eden najpogostejših kirurških posegov, katerega uspešnost znaša 77–95 %. Ključnega pomena za dolgoročni uspeh je natančna določitev vzroka poškodbe, za kar je treba opraviti natančno diagnostiko. Uporaba bolniku specifičnih 3D-natisnjenih vodil omogoča varno in natančno izvedbo suprakondilarnih osteotomij stegenice. Pri zdravljenju ramenske bolečine, ki se pojavlja v proksimalnem delu dolge glave bicepsa, se za operativno zdravljenje odločimo, ko je konservativno zdravljenje neuspešno. Operativno

Udeleženci 8. raziskovalnega dneva Ortopedske bolnišnice Valdoltra in srečanja Vertebrološkega združenja Slovenije 15. junija 2018.

lahko izbiramo med tenodezo in tenotomijo. Nova artroskopska tehnika bicepsove tenodeze s šivanjem (ASIIBT) omogoča dobro zdravljenje in ima prednost, da v telo ne vnaša nobenega kovinskega ali plastičnega vsadka. Pri trdovratni

anteriorni ingvinalni bolečini po vstavitvi kolčne endoproteze pa lahko pomagamo z miniinvazivno artroskopsko tehniko za sprostitve tetive iliopsoasne mišice.

Letošnjih 33 prispevkov dokazuje izredno zanimanje za študije in

napredek v stroki. Razvoj in raziskovalni dosežki omogočajo uvajanje teh rezultatov v klinično prakso in spreminjanje kliničnih doktrin v smeri čim boljše obravnave in dobrobiti bolnika.

19. evropski ortopedski kongres EFORT 2018 v Barceloni

Vesna Levašič, dr. med., Ortopedska bolnišnica Valdoltra

Konec meseca maja je za evropsko ortopedsko in travmatološko skupnost pomemben čas. Takrat se namreč odvija najpomembnejši evropski ortopedski in travmatološki kongres EFORT (European Federation of National Associations of Orthopaedics and Traumatology), ki je letos potekal od 29. maja do 1. junija 2018 v Barceloni, Katalonija, Španija.

Predstavniki iz Ortopedske bolnišnice Valdoltra smo v Barcelono potovali z

letalom iz Benetk. Kot običajno smo se že na letalu dobili z drugimi predstavniki iz Slovenije, saj je zanimanje za kongres EFORT med slovenskimi ortopedi in travmatologi vedno veliko.

Program se je začel v sredo, v hali 8 kongresnega središča Fira de Barcelona, ki se nahaja nekoliko zunaj centra, pod nekdanjo olimpijsko vasjo na gori Montjuic.

Kongresa se je udeležilo preko 6500 udeležencev iz vseh evropskih

držav, pa tudi iz Amerike, Azije in Bližnjega vzhoda. Sodelovalo je 41 nacionalnih ortopedskih in travmatoloških združenj, med drugimi tudi slovensko Združenje ortopedov Slovenskega zdravniškega društva (ZOSZD).

Glavna tema letošnjega EFORT-a so bile inovacije in nove tehnologije, npr. robotika, računalniško podprta kirurgija, trodimenzionalno tiskanje, biomateriali, napredne tehnologije proizvodnje vsadkov, nove diagnostične tehnike, okolje za virtualno učenje ter na pacienta usmerjeno zdravljenje.

Znanstveni program kongresa je vključeval simpozije in učna predavanja priznanih govornikov iz Evrope. Aktivni udeleženci vsako leto predstavijo svoje delo v obliki kratkih ustnih predstavitev, posterjev, delavnic, industrijskih simpozijev. Častni predavanji sta bili v dopoldanskem času. Predavala sta prof. Reinhard Graf iz Hospital Stolzalpe v Avstriji, ki je predstavil učinkovito presejalno metodo ugotavljanja nepravilnosti otroških kolkov z ultrazvokom («Hip Sonography in Babies: Prevention Is Better Than Operation»), ter prof. Philippe Hernigou iz Surgery Hôpital Henri Mondor – Créteil v Parizu, Francija, ki se je dotaknil vloge zdravljenja s celicami v ortopediji («Cell Therapy In Orthopedic Surgery: 30 Years Of Experience»).

Slovenski zdravniki in raziskovalci smo bili na 19. EFORT-u prisotni z osemnajstimi prispevki:

1. Tomaž Silvester, Blaž Kacijan: Pre-Operative Patient Education In Total Knee Arthroplasty. Its Impact On Length Of Stay [predstavitev]
2. Marko Nabergoj, Anže Mihelič, Rihard Trebše: Open Arthrolysis For Contractures Of The Elbow: A Retrospective Study Of 56 Patients [predstavitev]
3. Tanja Kanalec, Kristina Angelini, Saša Baljak, Rene Mihalič: Use Of Fresh-Frozen Bone Allografts Is Not Related To Higher Incidence Of Infection In Revision Total Hip Arthroplasty [predstavitev]
4. Matjaž Sajovic, Domen Stropnik: Long-Term Comparison Of Semitendinosus And Gracilis Tendon Vs. Patellar Tendon Autografts For Anterior Cruciate Ligament Reconstruction. A 17-year Follow-Up Of A Randomized Controlled Trial [predstavitev]
5. Dimitris Giotikas, Lynette Spalding, Nadim Tarazi, Marko Nabergoj, Matija Krkovič: Early Results Of A Modified Induced Membrane Technique In The Management Of Traumatic Bone Loss In The Lower Limb: A Cohort Study [predstavitev]
6. Rene Mihalič, Rihard Trebše: Reactive Arthritis In Partial Knee Arthroplasty After Campylobacter Jejuni Enterocolitis [predstavitev klinične študije]
7. Ladislav Kovačič: Glenoid Fractures [simpozij]
8. Rihard Trebše: Not All PJI Are Equal – How To Customize Treatment [sekcija EBJIS – The European Bone and Joint Infection Society]
9. Samo Karl Fokter: The Innovation Trap: Modular Neck In Total Hip Arthroplasty [sekcija ESTROT – The European Society Of Tissue Regeneration In Orthopaedics And Trauma]
10. Matevž Krašna: Low Incidence Of Non-Union With Standardized Treatment Protocol For First Metatarsophalangeal Joint Fusion [sekcija FORTE – Federation Of Orthopaedic Trainees In Europe]
11. Klemen Bošnjak, Borut Pompe:

Nekateri udeleženci EFORT-a iz Slovenije. Z leve: Rene Mihalič, Janez Mohar, Tomaž Kovač, Vesna Levašič, Tomaž Silvester in Rihard Trebše.

- Introducing A New Method For Congruence Evaluation In Total Knee Arthroplasty [poster s predstavitevijo]
12. Nora Renz, Rihard Trebše, Doruk Akgün, Carsten Perka, Andrej Trampuž. Unexpectedly High Treatment Success In Enterococcal Periprosthetic Joint Infection [poster]
 13. Tomaž Silvester, Blaž Kacijan: Long-Term Results Of The Reconstruction Of The Peadiatric Anterior Cruciate Ligament Injuries [poster]
 14. Blaž Mavčič, Matevž Bajuk, Marko Kralj, Marko Špiler, Vane Antolič: Cohort Analysis Of Cementless Femoral Stems With Metaphyseal Fixation EcoFit®-Implantcast: 866 Cases And Up To 8.6-years Of Follow-Up [poster]
 15. Blaž Mavčič, Matej Keršič, Drago Dolinar, Marko Kralj, Marko Špiler, Vane Antolič: Increase Of Shear Force In The Femoral Neck Predicts Better Clinical Outcome Of Primary Total Hip Arthroplasty [poster]
 16. Vesna Levašič, Urban Slokar, Rihard Trebše, Andrej Cör, Ingrid

- Milošev: Analysis Of Valdoltra Shoulder Arthroplasty Registry From 2000 To 2017. Mean Follow-Up 5.5-years [poster]
17. Nejc Kurinčič, Kristjan Černeka: The Direct Anterior Approach Total Hip Arthroplasty. Short Term Results After 276 Cases [poster]
 18. Boštjan Kocjančič, Samo Jeverica, Andrej Trampuž, Ladislav Šimnic, Klemen Avsec: PJI Detection With Sonication Of Retrieved Implants [poster]
- Slovenski predstavniki so tudi moderirali več sekcij:
- Doc. dr. Rihard Trebše je moderiral sekcijo iz kategorije mišično-skeletnih okužb – »EBJIS Session: Patient-Specific Approach To Evaluation And Treatment Of Orthopaedic Infection«. Moderiral je tudi sekcijo »Hip Preserving« ter sekcijo »Difficult Adult Primary THA«.
- Asist. dr. Janez Mohar je moderiral sekcijo »CAS and Other Innovative Techniques For Complex Spine Deformity Corretion«, kjer je bilo govora o novih, računalniško podprtih tehnikah operacij na hrbtenici. Poleg tega je bil tudi moderator

»Poster Walk« za kategorijo hrbtenice.

Prof. dr. Matej Cimerman je moderiral sekcijo »Intertrochanteric, Shaft And Periprosthetic Fractures«.

Vrh srečanja je sestanek »General Assembly of EFORT« z nacionalnimi delegati vseh 41 združenj. Iz Slovenije sta se ga udeležila predstavnika asist. dr. Klemen Stražar, sedanjí predsednik ZOSZD, in doc. dr. Rihard Trebše. Slednji je aktiven tudi v združenju EBJIS, sicer neodvisni evropski organizaciji za področje kostnih in sklepnih okužb, kjer ima funkcijo podpredsednika.

Iz napisanega vidimo, da je aktivna udeležba slovenskih raziskovalcev na področju ortopedije in travmatologije zavidljivo visoka. Zavedati se moramo, da na kongresu EFORT predavajo, poleg evropskih, predavatelji z vsega sveta, iz mnogo številnejših narodov, kot je naš, zato ima prispevek slovenskih predavateljev toliko večjo težo.

Zadnji dan sem si uspela utrgati en popoldan za obisk mesta. V Barceloni sem bila že večkrat, vendar sem njeno največjo znamenitost, baziliko Sagrada Familia, videla le od zunaj. No, tokrat se mi je uspelo prebiti tudi v notranjost in ni mi bilo žal. Dih jemajoče igre svetlobe skozi mnoge vitraže, ki se premišljeno prepletajo v notranjosti, in množica detajlov v različnih predelih cerkve so me zaposlili za več ur, ki so minile kot trenutek. In pri tem gradnja te umeznine ni niti še končana. Ponovno jo nameravam obiskati leta 2026, ko obljublajo zaključek gradnje bazilike ob stoletnici smrti njenega snovalca, arhitekta Antonia Gaudija.

Iz Barcelone smo se vrnili z dobrimi vtisi in v mislih že zbirali ideje za prihodnji kongres EFORT, ki bo leta 2019 v Lizboni. Rdeča nit tega kongresa bodo registri artroplastike, kar bo za Slovenijo v letu 2019 pomembna tema, saj se bo s 1. 1. 2019 začel izvajati Zakon o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva ZZZP-B, ki uvaja novo zbirko Register endoprotetike.